

քանաւորութենէ, ոչ զքրիստոնեայն 'ի քրիստոնէութենէ, ոչ զմիայնակեացն 'ի միայնակեցութենէ և 'ի մենաստանաց իւրեանց, մի արգելցեն զքարոզիչս և զքարոզութիւնս նոցա, և մի աւերեցեն զքնակարանս և զգաւառս նոցա, և մի մերձեցին ընչից նոցա 'ի ժամ կառուցման եկեղեցեաց, մի իշխեցեն բառնալ զկոնակս յեկեղեցեաց նոցա: Այժմէն հաստատուցի զքարոհարդութիւնս միտլ վասն նոցա, որք աւերեցեն զուխտն իմ և նենգեցեն՝ անցանելով զպատուիրանաւ իմով, այնպիսիքն կործանեն զուխտն Աստուծոյն և արժանի լինին մշտնջենաւոր պատժոյ:

Թագաւոր կամ այլ որ յազգէն Մուսլիմանաց կամ բարեկրօնից՝ բընութեամբ զքրիստոնեայս մի դարձուցեն 'ի կրօնս Մուսլիմանաց և մի վիճեցեն ընդ նոսա 'ի վերայ իրացն հաւատոյ, եթէ ոչ քաղցրութեամբ և հանդարտութեամբ պահեցեն զնոսա ընդ հովանեաւ ողորմածութեան իւրեանց, փրկելով զնոսա յամենայն տառապանաց և 'ի վնասոյ. ուր ուրեք երեւեցին և բնակեցին նոքա: Եւ եթէ ազգն նոցա հպատակեալ կարօտացի ընչից վասն շինութեան եկեղեցեաց, մենաստանաց քաղաքական խորհրդոյ, վասն գաւառաց և տանց իւրեանց, Մուսլիմանք պարտին օգնել նոցա և այց առնել, տալով նոցա մասն ինչ յանժառանգ ընչից, և այն եւս ոչ ըստ կերպի պարտուց, այլ ըստ կերպի ողորմութեան, և տայեն նոցա խորհուրդ բարի 'ի գործառնութիւնս նոցա, զի այն է հաճոյ առաջի Աստուծոյ և առաջի մարդարէի նորին: Իսկ եթէ որ նենգեացէ և այլայեացէ զայս ուխտ իմ, այնպիսին անհաւատ է և ապաստմբ լինի յԱստուածային մարդարէէն և զրկեայի յարդեանց նո-

րա, և մարդարէն բնգ նա ոչ հաճեալի, զի սբ ոչ իցեն հաւատարմք և հնազանդք ուխտիս զոր հատասեալ է իմ, այնպիսիքն զխաբէ լինին հնազանդք Սրբոյն Սրբոց որդւոյն Ապիթալիսց փառաւորելոյն, քանզի զոր ինչ նա կարգաւորեալ է՝ պարտակաւ նութիւն Միւսլիմանաց է կատարել, այց առնելով նոցա և ողորմիլ նոցա յամենայն ժամանակ՝ որքան տեւեացէ աշխարհ մինչեւ 'ի կատարած աշխարհի: Եւ փառք Արարողին տիեզերաց:

ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ԵՒ ԲԱՐՈՑԱԿԱՆ

«Արեցէք զմիմանս, ասէ Յիսուս Քրիստոս, և այսու ծանխք եթ աշակերտ իմ էք»:

Մեր հաստատելէք սակաւաթիւ սկզբունքն բաւական են մարդկային սեռի Կրօնին, տիեզերք այս կրօնին տաճարն է, ուր ամեն պաշտամունքներ ընդունուած են, ուր պէս պէս ծէսերուն զանազան արարողութեանց ամեն ժողովրդոց հաւատոյ եւ վարդապետութեան մէջէն Աւետարանը իւր ջինջ նշոյնները կը ճառագայթէ:

Վարդապետութե մէջ միութիւնը՝ մարդկային զարմին յառաջադիմութե ձախող փառասիրութիւնն է միայն: Բարոյականին մէջ միութիւնը երկրիս վերայ եղող բոլոր ժողովրդոց խաղաղասէր քաղաքակրթութիւնն է: Ուրեմն Տիեզերական կրօնք մը հիմնելու դաշտիարին մէջ բնաւ պատրանք մը չը

կոյ, վասն զի պաշտամունք մը, վարդապետութիւն մը չէ, այլ Աստուծոյն և մարդոց սէրն է, այս երկնային բարոյականի գործովը ամեն հաւատալիք զտելը Յիսուսի Քրիստոսի աշխարհ մը ընծայել էր : Յիսուս Քրիստոս, մարդիկ միմիայն պաշտամանց մէջ ժողովելու չէ եկած, այլ միայն Աստուծոյ առջեւ՝ ըստ իւր երկրպագելի բանին, «Չողորմութի կամիմ' և ոչ զղահ» : Նաև ով որ Աստուած կը սիրէ իրրեւ հայր և մարդիկ իրրեւ եղբայր, ով որ թշնամեաց ձեռք կը կարկառէ, և իր հաւածողները կ'օրհնէ, հեթանոս ըլլայ հերձուածող ըլլայ, կրնայ Քրիստոսի աշակերտ անուանիլ : աստուանիկ ինչպէս աշխարհը քաղաքակրթելու համար Աւետարանը գրուած է, նա տաճարները չափսի կործանէ, այլ մարդիկ պիտի ամբէ, հաւատալիքները չըպիտի հարուածէ, այլ ազգաց խորհուրդ մը պիտի տայ : Միայն ջանացէք որ իր բարոյականը բարբառասաց սրտին մէջ թափանցի, պիտի տեսնուի նայն հետոյն բազմակնութեան, ներքինացման, ցեղի, գերութեան և բռնակալութեան, որ մարդոց նախատինքն է, և մոլեռանդութեան, որ առ Աստուած տգիտութիւնն է, բարձունք և շիջումն : Եթէ այս ամեն գարշուութիւնը ջնջուած ըլլան, այն ատեն կը ապաշխար ինչ պիտի դառնան :

Քրիստոսեայ :

Եւ Յիսուսի Քրիստոսի բոլոր խորհուրդը հոս կը կայանայ, եթէ ուղեր կրօնք մը ստեղծել, Մովսէսին պէս կը սխեր վարդապետութիւնը ձէս և արարողութիւնը սորվեցնել ժողովուրդ հարուածող միակ իրեր :

Արդ, Աւետարանը բարոյականի մը օրինագիրք մ' է և ոչ Մաշտոց, չիկայ բնաւ պաշտամունք եւ ոչ մին մեր գաղանախորհուրդներէն յայտնուած :

Ինչո՞ւ, վասն զի Քրիստոս կրօնք հիմնելու համար չէ եկած, այլ կանոնաւորելու : Զրպարտեցէք, իր ուսուցմունքն որչափ որ կ'ուզէք, նա երբէք բան մը չըսաւ որ կարենայ հասարակութիւն մը շողովել, ազանդի մը հաճոյանալ կամ ազգերը բաժանել : Իր վարդապետութիւնը ամեն կլիմայի կը պատկանի, մարդկային ազգը կ'ընդգրկէ, նա որ և է հաւատալիք մը չը պարսաւեր, որ և է կառավարութիւն մը չը քննադատեր, այլ իր բարոյակալը կը հիմնէ, և ամեն մարդիկ ՚ի սէր Աստուծոյ եւ ընկերին կը հրաւիրէ, մարդկութեան վերայ ծանրացող ամեն չարեաց միակ դարման եղող սկզբան ակնկալելով, ինքը փոխելու վրայ բընաւ չը խօսիր, այլ ամեն ինչ իրմով փոխեցաւ :

Ամենէն ազգու դիտողութիւն ընելու համար միայն մէկ գործ՝ գերութիւն յառաջ բերենք, ատեն մը մարդը վաճառք մի էր և իրրեւ գրաստ ՚ի վաճառատուն կը տարուէր : Յիսուս Քրիստոս միայն այս դժոխային շահագիւտութեան դէմ որոտաց, թէ ազգերը բարբարոսութե քող պատուելու հրաւիրեց, առանց հասկնալու անոր մտիկ ըրին, սովորութիւն ընդհանուրէր, կուրութիւն զանի իրաւանց վերածած էր : զարմանալի բան, Աստուած մեղքին վրայ կը լռէ, բայց մարդկային սեռին հանուր եղբայրութիւն մը կը հաստատէ : « ԴՈՒՔ ԱՄԵՆ ԵՔԻՆ ԵՂԲԱՐՔ ԷՔ » : որչափ որ այս ճշմարտութեան ոգին քաղաքակրթեալ աշխարհին ըզգալի կ'ըլլար, այնչափ գերութիւնն աներեւոյթ կ'ըլլար : Մեծամեծ յեղափոխութիւնները միայն մեծամեծ ճըշմարտութեանց լուսով տեղի կ'ունենան :

Ուրեմն Յիսուսէ Քրիստոսէ գըծուած ընթանքը մէկ հատիկ է, որ աշ

խորհրդով վերանորոգելու կարող կըլլայ, պէտք է սկզբունքը հաստատել առանց նախապաշարմունքի հարուածելու, որուն պաշտօրան է ժողովուրդը, այլ ուրիշ ժամանակին և Տիեզերական բանին: Ճշմարտութիւնը յամբ և առ տիեզանաբար ստութիւնը կը ջնջէ, ինչ պէս արշալոյսը խաւարը: Յետին գիտողութիւն մը և կը վերջացնեմ, բարբարոս Արեւմուտքը բարոյականը ընդունելէն առաջ վարդապետութիւնը ընդունել, երկար ատեն ալ բարբարոս մնայ: Այսօր իր ճակատագիրը փոխուած է եւ պէտք է բնել թէ՛ Աւետարանին փոխադրական լուսով քաղաքակրթութեան եւ ազատութեան հասաւ:

Փորձառութենէն օգուտ քաղենք, և Աւետարանին ամենաճշմարիտ հագին երկրագնդին ղդացնել կու տայ իբրեւ առաջնորդ և անուշ հողմիկ, որ Արեւմուտքէն յԱրեւելս կը շնչէ կենսատու անձրեւ մը, որ երաշտ երկրին արգաւանդութիւն և վերակենդանութիւն կը պարգեւէ:

Օ՛հ ուրեմն, Աւետարանին ոգին թող մեր առաջնորդն ըլլայ և ոչ ծէս և արարողութիւն, որ ազգաց բաժանման կռուոյ և ատելութեան նիւթ են գարձեր սոսկապէս: Աւետարանը սիրոյ և միութեան միակ ձուլարանն է, եւ անդ պէտք է յանգի մեր իղձը և տենչն և անդ է միայն մեր պսակն անթարշամ:

Ե՛մէ՛ Մարիէն Թարգ.
Զատար Մ. Համբարձումեան,
Ուսումնարար: Երդասարէմ:

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՔ ԴՐՈՍՅՈՒՅ

Այս անգամ մեր ընթերցողաց ուշադրութիւնը դարձնում ենք աւելոյս վարժութեաց սեմինարի վերայ: Մեր անձնական հայեացքներն այս ուսումնարանի մասին յոյս ունենք ուրիշ ժամանակ մանրամասնօրէն յայտնել ընթերցող հասարակութեան, առ այժմ կամենում ենք ծանօթացնել մեր Հայ կանանց այս ուսումնարանի ծրագրին: Համարձակ կարող ենք ներկայացնել այս հիմնարկութիւնը իբրեւ բաւական օգտաւէտ այն մտածող կանանց և օրիորդներին, որոնք կամենում են սովորել երեսօտական հասակի կանոնաւոր կրթութիւնը: Մեզ համար նմանապէս մեծ նշանակութիւն ունի այն բանը, որ այս Սեմինարի Դիրեկտոր Պ. Ա. Կէօճեւը աշխատում է ամենայն միջոց և յարմարութիւնք մատակարարել օտարազգի կանանց իւր ուսումնարանից զանազան կողմից օգուտ քաղելու: Առ այժմ օտարազգիներից այս Սեմինարիցում կան մի Անգղիացուհի, երեք Ռուս օրիորդներ, որոնցից երկուսը Պետերբուրգից են, իսկ մէկը Կիւշինեվից, երեք օրիորդ Ռումինիայի կառավարութիւնից այստեղ ուղարկած վարժապետութիւն սովորելու: Մէկ Հունգարացի օրիորդ, երկու Հայ կանայք և մէկ Հայ օրիորդ, այս վերջինը ուսումնարանում գիշերօթիկ է: Վերջերում այստեղ եկաւ և մի Վրացի օրիորդ:

Գօթայի վարժութեաց Սեմինարը
(Ճեմարանը) և նորա բաժինները:

Գօթայի վարժութեան Սեմինարի նպատակն է աղջիկեանց փոքր հասակից մինչեւ հասունը այնպիսի կրթութիւն տալ, որ համապատասխանէ նոր